

Шмига С.А., начальник НМЦ ЦЗ та БЖД Волинської області;

Богданович Л.М., завідувач обласного методичного кабінету НМЦ ЦЗ та БЖД Волинської області

ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИХ КАРТ У ПЛАНУВАННІ ТА ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

Модернізація реформи освіти в Україні передбачає впровадження інноваційних форм і методів подання інформації, фундаменталізацію та індивідуалізацію навчання, зміцнення довіри між суб'єктами освітньої діяльності, посилення конкурентоспроможності тощо.

Особливістю традиційної вітчизняної системи навчання є лінійний стиль подання матеріалу (як приклад: створення конспекту під задиктовування речень викладачем), який є недостатньо продуктивним і раціональним у випадку подання необхідного обсягу знань та їх запам'ятовування. У такому конспекті важко виділити головні ідеї. В нотатках багато вторинного, і, як наслідок, – надмірна (нераціональна) витрата часу. Потребою особистості в умовах сьогодення є не просто пошук необхідної інформації, але і необхідність її якісної систематизації та запам'ятовування. Впровадження сучасних інноваційних технологій навчання сприятиме цим цілям, формуючи нову культуру мислення та спосіб (метод) продукування знань.

Новітньою соціальною технологією навчання є створення інтелект-карт. Це сучасний та простий інструмент, незамінний для:

- швидкого опрацювання великих обсягів інформації;
- зручного запам'ятовування;
- розвитку асоціативного мислення;
- унаочнення та презентації матеріалів;
- розробки проектів та планів дій;
- прийняття рішень.

Інтелект-карти – спосіб зображення процесу загального системного мислення за допомогою схем. Також може розглядатися як зручна техніка альтернативного запису. Використовуються для візуалізації, структуризації та класифікації інформації та як засіб для навчання, організації, вирішення завдань, ухвалення рішень. Використання такого способу, на нашу думку, може бути доречним у ході проведення функціонального навчання.

В українських перекладах термін може звучати порізно: «інтелект-карти», «карти розуму», «карти пам'яті», «майнд-мепи» (від англ. mind map).

В основі цієї техніки – принцип «радіантного мислення», що відноситься до асоціативних розумових процесів, відправною основою яких є центральний образ.

Основна ідея вказаної технології полягає в оформленні думок та висновків у зручній формі. Створення інтелект-карт підпорядковується певним правилам та законам – тільки в цьому випадку вони будуть ефективними.

Алгоритм створення інтелект- карт:

1. Розташувати центральну тему в середині карти знань. Сформулювати її стисло й точно та подати зображенням.
2. Розділити тему на кілька самостійних областей, тобто створити розгалуження до найголовніших підрозділів, від яких, у свою чергу, відходять розгалуження до інших під-підрозділів і т.д.
3. На гілках ви розміщуєте слова або картинки залежно від обраної ідеї і т.п.
4. Визначаються основні завдання й дії. У всіх розгалуженнях подаються ключові слова, що їх характеризують та змушують згадати те чи інше поняття.
5. Мають бути знайдені, всі асоціації (зв'язки) й подані на карті.
6. Розставляються пріоритети (рис.1).

Рис. 1 – Розстановка пріоритетів

Інтелект-карти – це потужний візуальний метод, який надає універсальний ключ до розкриття потенціалу кожного. Він може застосовуватися у будь-якій сфері нашого життя, де потрібно вирішувати різноманітні завдання та проблеми, в тому числі і при вирішенні завдань цивільного захисту в ході функціонального навчання. В інтелект-карті кожне слово та графічне зображення стають за визначенням центром чергової асоціації, а весь процес побудови карти – це потенційно нескінченний ланцюг асоціацій, що відгалужуються та є вихідними із загального центру або сходяться до нього. Інтелект-карти допомагають ефективному зберіганню необхідного обсягу інформації в пам'яті (для чого цей метод і призначений), належному її засвоєнню та розумінню. Цілі створення інтелект-карт можуть бути найрізноманітнішими. Їх можна

використовувати у великій кількості різноманітних ситуацій, в яких необхідно вивчати, аналізувати, вчитися і думати.

Створення інтелект-карти передбачає: беззаперечну наявність центрального образу; ієрархію зв'язків; нумерну послідовність викладення змісту; використання графічних образів; лаконічність та чіткість викладення думок; по одному ключовому слову (словосполученню) на кожній лінії; поєднання різних змістовних блоків ієрархії в разі необхідності; відмежування різних змістовних блоків за потреби граничними лініями; використання рисунків-символів образу для посилення змісту.

Методологічною основою створення та використання інтелект-карт як засобу активізації пізнавальної діяльності є метод моделювання. Це ефективний наочний метод, що сприяє: розвитку мотивації та посиленню інтересу, в тому числі до способів набуття знань; розвитку мислення, інтелектуальних здібностей; індивідуалізації; збільшенню арсеналу засобів пізнавальної діяльності, опанування сучасними методами та методиками наукового пізнання.

Підсумовуючи викладений у статті матеріал, зазначимо, що інтелект-карти можуть стати невід'ємною складовою освітнього процесу, у тому числі бути ефективними в ході функціонального навчання. Цей метод відображає системність і цілісність знань, покращує запам'ятовування і обробку інформації слухачем, унаочнює матеріал, що пропонується до вивчення та засвоєння.

ЛІТЕРАТУРА

1. Аксьонова О.В. Досвід використання методу інтелект-карт в економічному навчанні / О.В. Аксьонова // Удосконалення змісту та форм організації навчального процесу відповідно до міжнародних стандартів: зб. наук.-метод. конф. 2–4 лютого 2005 р. Т. 1.– К.: КНЕУ, 2005.– С. 3–7.
2. Лобанова А.С. Основи соціології: навч.-метод. посібник-робочий зошит для студентів педагогічних інститутів / А.С. Лобанова, Кривий Ріг: Криворізький державний педагогічний інститут, 1998. – 108 с.
3. Терещенко Н.В. Методична розробка інтелект-карти в процесі вивчення дисципліни «Політологія» / Н.В. Терещенко // Індивідуалізація навчального процесу як провідна складова модернізації вищої економічної освіти: зб. мат-лів науково-методичної конф., 31 січня – 2 лютого 2006 р.: у 2 томах. – Т. 2. КНЕУ; К; 2006. – С. 331–332.
4. Терещенко Н.В. Сучасні тренінгові методи навчання: методичні рекомендації створення інтелект-карти з навчальної дисципліни «Політологія» / Н.В. Терещенко. – К.: КНЕУ, 2008. – 28 с.